

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. De quarto præcepto illam exterius non negandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Quod si solum esses utilis, non tamen necessarius, potes remanere, sed non obligaris. Quod si denique, re- manendo turbas potius, quam rem Christianam pro- moveres, peccare non fugiendo, propter malum quod inferes, nisi ex bona fide, & ignorantia esses, ut supra, interdu exculandus. Ita Castro *ibid.* n. 3. fin.

Quartus Casus, De vidente sacra contemni.

Si advertas Turcam, vel infidelem militem, verbi gratia, sacras imagines conculcare, Virgines facias, & templum profanare, tenentis, si potes, illos cohibere, etiam si cum vite periculo te Christianum manifestare oporteat. Sic apud eundem Bonac. loco citato num. 13. Ratio est, quia ita exposcit Dei honor, & vere fidei indemnitas, ut quia ita exposcit, non sit tua prohibitio, seu conatus non iudicentur profutura, non est caput, unde obligeris.

§ 111. De quarto Precepto Fidei, illam exterius non negandi.

Connexum est hoc cum precedenti precepto: si enim exterius fides est constituenda, certe a fidei non est exterius neganda; illud addit, quod cum sit preceptum negativum, exposcit ut nunquam liceat exterius actibus negare, etiam si ceteram mente fidem quis teneat; preceptum enim fidem exterius non negandi est distinctum a precepto nunquam negandi interius, de quo in §. sequenti.

1. Regula universalis est hæc: Omnia illa verba, vel actiones vitare ex hoc precepto debemus, quæ sunt ex se, & spectatis circumstantiis significativa interna denegationis fidei, ut esset, v.g. dicere, non sum Catholicus. Quæ verò non sunt absolute significativa internæ denegationis, vel ex instituto particulari alicuius, vel per accidens, licet absolute teneamur vitare, ne demus animum credendi aliis nos fidem negare, ex causa tamen licet non vitare, quia tunc necessitas causæ excusabit. Ut, v.g. uti communibus vestibus infidelium. Ratio regulæ, quæ ex casibus particularibus fiet clarior, est, quia preceptum, de quo loquimur, prohibet ne exterius negemus fidem; atque id servatur per dictam regulam.

Primus Casus, De negante se esse Catholicum, vel quid simile.

3. Certum est id licere nunquam, etiam si quis hæc, hoc est, animo retinendi fidem, neget; si quidem id esset absolute exterius negare. Quomodo verò aliquando contingere possit, ut nomen hoc (Christianus, v.g.) apud aliquas gentes non sit significativum religionis, sed nationis, ut in India Occidentali coniugisse testis est Bañez, *pan. 2. quest. 3. art. 2. d. 2.* ubi nomine Christiani, intelligebant Hispanum, idcirco tunc posset quis, sine morali negare se esse Christianum, quia non negaret nisi se esse Hispanicum, quod esset leve mendacium, & si accederent leges iuræ æquivocationis, nec mendacium quidem esset.

Idem die de negante se esse Sacerdotem, Clericum, Monachum, se adville Missam, se abstinere a carnibus die Veneris, & his similia; hoc enim esset negare statum vel consuetudines, actionesque suas, non verò fidem.

Secundus Casus, De veniente vestibus seu signis infidelium.

4. Ut separemus certa ab incertis; certum est primo si vestis, vel signum sint distinctiva solius nationis, v.g. Indi, vel Mauri, posse quemlibet iis uti, ut esset vestis Turcarum oblonga, & galerum fascia alba turbinatum. Ita Sanch. *lib. 1. in Dec. c. 1. a. n. 16.* Ratio est, quia id non est negare fidem, sed ad statum profiteri se esse talis nationis.

5. Certum sit secundo, si sint distinctiva quidem Religionis, sed solum ad finem politicum dignoscendi

quoniam sit talis Religionis, non verò ut signum institutum ad constituendam illam falsam Religionem, certum, inquam, sit, posse quemlibet iis uti, ut esset, verbi gratia, pilus flavi coloris, quo Romæ utuntur Hebræi. Ita Sanchez *ibidem* num. 92. Ratio est, quia omnibus circumstantiis attentis, illarum vestium usus non est signum falsæ Religionis, sed politica illius distinctionis dumtaxat: id quod quamvis sit quedam simulatio, potest ex gravi causa excusari à culpa. Immo, si quis non intendat se fingere Judæum, verbi gratia, vel Turcæ, sed solum dissimulare se Christianum esse in eo loco ac tempore, quo fidem suam non tenetur propalare, videtur excusandus etiam sine magna causa; utitur enim iure tuo, illas vestes ex se differentes induendo. Ita Layman. *lib. 2. c. 1. c. 11. n. 7.*

6. Certum sit tertio, in Comædiis ad representandum, in vexillis ad decipiendos hostes, in spectatoriis ad explotandos Turcarum apparatus, & in similibus, licere uti communibus vestibus, & signis ipsorum; ita Sanch. *ibid.* n. 22. & 23. quia id non est profiteri illorum sectam, sed solum mores, & politica symbola exhibere. Nam pari ratione Sacerdos, Clericus, Monachus ut incolumis evadat iter agens per loca Infidelium, potest suas deponere, & Infidelium usuales vestes induere, ut à fortiori ex dictis n. 3. jure patet. Hæc sint certa.

7. Illud remanet incertum: An liceat uti veste instituta ad profitendam falsam sectam, verbi gratia, veste Sacerdotali Turcarum, vel vexillo ubi sit depictus Mahometus, vel falsum idolum. Negat Azor. *p. 1. lib. 8. c. ult. quest. 4.* & Sanchez *ibid.* n. 22. & 23. etiam gravissima existente causa, quia in his apparet sectæ falsæ professio; cum talia signa sint destinata ad exhibendum cultum, vel obsequium auctori illius sectæ; Sed alii merito, gravi existente causa, putà ad mortem vitandam, & ad victoriam de Infidelibus reportandam, &c. benignius loquuntur: Hanc professionem (ait Layman, *ibid.* lib. 2. tract. 1. cap. 11. numero 4.) & probabile fatetur Castro *p. 1. r. 4. disp. 1. p. 17. n. 7.* citatque Azorium, & Coninch. *falsi cultus generatim loquendo non cogimur agnoscere, cum etiam apud Christianos ejusmodi signa, puta Mercorii, Veneris, &c. tanquam fabulosa, ornatus gratia, adhibeantur. Igitur non damnare milites nostros, si iis tanquam indifferentibus infidelium causa in bello uterentur.* Hæc Layman.

Tertius casus, De comedente carnes die veitio, ne deprehendatur Catholicum.

8. Catholicis ne ut tales cognoscantur in hospitibus hæreticorum, non possunt comedere carnes die, v.g. Veneris, nec Sacerdotes possunt negligere recitationem officii, si solum timeant parvum quandam irrisionem hæreticorum, ita Becanus apud Layman *c. num. 5.* quia hæc, cum sit modica causa, superare non potest grave Ecclesiæ preceptum; sed possunt si rationabiliter aliquod malum proportionatum ex gravioribus timeant. Ita Sanch. *num. 25.* Layman *n. 5.* alique. Ratio hujus est, quia ex una parte illa non sunt per se signa falsæ sectæ, cum ex variis causis & Christiani soleant comedere carnes, & Sacerdotes officium negligere; & ex alia, illud preceptum Ecclesiæ, ut cætera positiva precepta, non colligat gravi imminente periculo.

9. Hinc colligo aliquos nostros Missionantes inter Turcas ob magnum bonum, quod sperabatur, ne deprehenderentur, licet potuisse, (addiderem libens & debuisse) Missam non celebrare, nec audire die festo, quamvis occultè, utcumque valuisse: id enim periculum, quod regulariter dum agitur inter hostes imminet, exposcebat, eventusque rem docuit; nam propter Missam, & alia similia Sacerdotum propria ab infido famulo delati, captivique facti Missionis fructu privati sunt.

10. Illud notat cum communi Layman, *l. c. num. 4.* fas non esse Catholicis, qui occultè vivunt inter hæreticos; ob metum quarumcumque penarum cenam hæreticorum

ticorum sumere, quia ex circumstantiis personarum, loci, temporis, adiutorum, &c. determinatur ea cœna ad profitendum cultum hæreticæ Religionis. Meritò quidem: sed id intelligo, aliquo vidente vel cum prædictis ceremoniis adiunctis: nam cæterum nullo adertente, & nihil referendo ad falsum cultum, carnes materialiter comedere res est indifferens, nec ex peccatum. Ita Castro P. l. c. n. 10. Sanch. lib. 2. in Dec. c. 31. n. 7. Idem docere solemus de Idolothytis, hoc est, de carnibus sacrificatis idolo.

*Quartus Casus, De ingrediente templum falsa sc̄cti-
offerente, & similibus.*

Thus adolere, adorare, genuflectere idolo, nunquam, quocunque metu mortis licere certum sit. Ita Layman lib. 2. tit. 1. c. 2. n. 3. & 4. Quid enim est profecti exterioris cultum idolorum, si hoc non est? Difficultas ergo solum superest de ingrediente Templum, seu Moschæas falsæ Religionis, de quæ conciones inibi audiente: posset enim id fieri ob finem indifferentem, verbi gratia, curiositatis, vel observandi quid ibi fiat, ut confutetur, vel causa associandi Dominum infidelium, vel ob quid simile. Puto distinguendum esse, si nullum sit tyum periculum deferendi fitem, nec scandalum aliorum, qui fortè tuo exemplo ad cultum idolo profitendum commoverentur, utique non esset saltem culpa mortalis, illuc accedere, & cum causa proportionata, ne venialis quidem. Ita Sanch. lib. 2. in dec. c. 31. n. 8. Bonac. tom. 1. circa primum Decal. præc. d. 3. q. 2. p. 3. n. 27. sine; licet contrarium doceat Castro Pal. mox citandus n. 12. Ratio est, quia his conditionibus positus, non apparet, unde graviter delinqui possit. Et hoc fortasse concessit Eliseus Namanno, ut scilicet ad famulandum domino suo, ingrederetur in templum idoli, immò & genuflecteret, domino genuflectente, non quidem in gratiam idoli, sed in commoditatem Domini se innitentis super ipsum. Ita Sanch. lib. 2. in Dec. c. 4. n. 14. At verò, si ex circumstantiis appareat illum templi ingressum esse ad profitendam falsam sc̄ctam, nunquam licet. Idem *ibid.* n. 25. quia (quidquid videatur in contrarium innuere. Azor. p. 1. lib. 8. c. 27. quest. 5.) sic esset intrinsecè malum, idque videtur declarasse Paulus V. apud Sanch. *ibid.* n. 27. Laym. *ibid.* n. 6. nam cum in dubium verteretur, An in Anglia liceret Catholicis ingredi hæreticorum templa, sic jubente Rege hæretico, liceret, inquam, cum protestatione, quod id facerent merè ad obediendum Civili Principi in re indifferenti, qualis est materialis ingressus templi, Paulus V. doctissimique insuper viri censuerunt, nequam licere. Ratio potissima fuit, quia in iis circumstantiis non poterat præsumi juberi materialem prædictum ingressum, sed ingressum, ut signum profectum hæreticorum sc̄ctam, quam Rex ab omnibus excipere contendebat, & per illum ingressum tanquam per implicitum signum extorquebat.

12. Ex dictis solvitur ille casus, an Rex animo Catholicus, possit prædictas, similesque actiones exercere, ut nimirum sic, vel non irritet infideles subditos, expectetque aptius tempus ad eorum conversionem, vel facilius in cognitionem hæreticorum deveniat, quod inde illos punire & de regno ejicere possit, &c. solvitur, inquam, nam ut ex dictis constat potest eas exercere, quæ non sunt professiones falsæ sc̄ctæ, nec in aliorum scandalum sint, ut comedere carnes diebus vetitis, induere vestes tonionis, ingredi materialiter templa, &c. ac non potest adolere thus idolo, illi genuflectere, adorare, & similia ex se, & circumstantiis significativa falsi cultus: non enim sunt faciendæ mala, ut eveniant bona.

13. Solvitur secundò illud: An liceat matrimonium contrahere coram Parocho Hæreticorum; Non enim licet, quia esset testificatio, seu approbatio hæreticæ sc̄ctæ. Ita Coninch. de fide, d. 13. d. 3. n. 63. liceret tamen coram Magistratu civili, modò antea Catholico ritu matrimonium fuerit contractum, vel postea con-

traheretur. Ratio utriusque dicti est, quia ibi saltem implicitè approbatur sc̄ctæ Ministris hæretici, hæc sola recognitio politice præcepti, per quam civititer constat initium à Catholico esse matrimonium.

§ I V. De quinto Præcepto, non negandi inertiis Fidem.

2. Duplici modo contra ad præceptum delinqui potest: primò negando, vel dubitando per deliberatam voluntatem de articulis fidei. Secundò amplectendo aliam sc̄ctam, paganisimam, v. g. vel judaismum, qui enim has amplectitur, veram fidem jam negat, & communi vocabulo infidelis vocatur, nam ille prior dicitur hæreticus, vel apostata à fide, vel schismaticus, De singulis ea quæ sunt necessaria breviter delibabimus.

De Hæretico, seu Hæresi.

Quid sit hæresis.

1. Est error hominis baptizati in intellectu voluntarius, contra aliquem fidei articulum cum pertinacia; Sanch. lib. 2. in Dec. c. 7. n. 1. alique nam si contra omnes, et Apostata, de quo paulò pòst.

Non ergo Carechumenus erit propriè hæreticus, saltem ad hoc, ut incurat penas ab Ecclesia statutas, quia is nondum suscepit baptismum, per quem, tanquam per januam ingreditur quis in Ecclesiam, eisque sit subditus. Præterea non erit hæresis, factum, vel dictum exterinum contra fidem, si non sit cum errore intellectu, nec si ejusmodi error sit sine pertinacia, qua nequaquam posita, meritò ait S. Augustinus episc. 16. Errare quidem poterit, sed hæreticus non erit.

3. Dubii item in fide, hoc est qui deliberatè putant rem fidei dubiam esse, ut etiam qui opinativè solùm assentiuntur rebus fidei, putantes articulum aliquem fidei esse solum probabilem, hæretici sunt, si quidem ad fidem acquiritur, ut eorò articuli credantur ex Dei revelatione. Ita Sanch. *ibid.* n. 12. alique Dico (solum) nam ex vi alicujus rationis affirmare probabilem esse aliquem articulum, non est hæreticum, immò laudabile, modò tenas ex vi revelationis esse certum. Ita Castro P. tom. 1. tr. 4. d. 3. p. 2. n. 12.

Sed in quo consistit dicta pertinacia. Dico non consistere in aliqua temporis mora, ut innuere videtur Sylvest. v. Hæresis, l. 9. 2. sed in electione deliberata voluntatis certa cognitione, quòd illud sit contra id, quod sentit Ecclesia: pertinax igitur eris, si doctrinam Ecclesie noscens, propriæ opinioni illi contrariæ adheres. Ex quo vides in momento temporis hæresis actum consummari posse. Hæretic ex mora brevi posse conjici, fidem præsertim sanctorum non consensisse cogitatione de hæresi admittendâ, quod solum fortasse docere voluit Sylvest.

4. Qui verò errat contra fidem ex ignorantia crassa, vel affectata quomodocunque culpabili, per quam nescit illud in quo errat esse contra fidem, estne verè hæreticus: esse affirmat Sotus, Lorca, alique apud Castro Pal. citat. num. 1. quia peccata ex ignorantia culpabili, & ex certa scientia sunt ejusdem speciei, v. g. idem specie peccatum committit, qui ex ignorantia culpabili, quòd hodie sit dies festus, non audit Sacrum, ac, si sciens esse diem festum, non tamen audit: Sed melius cum communione sententia negat Suarez, Azor. Coninch. Arag. Farinac. ipsèque Castro Palaus, hoc citans *ibid.* num. 1. (est in foro externo reputetur, ut hæreticus) quia ad hæresim non satis est quælibet culpa, ut accidit in aliis materiis, in quibus procedit doctrina Soti, sed requiritur præterea pertinacia, quæ certè non est in ignorante, de quo loquimur.

Hæresis aliâ interior, exterior aliâ.

5. Hæresis autem aliâ est merè interna quæ scilicet consummatur in ipso intellectu, nullo signo exteriori dato. Aliâ externa, quæ exteriori prodit per aliquam vo-